

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه

۲۴ فیروزی ۲۰۲۴

یونس نگاه

دانشنامه هزاره

گروهی از مکتب‌خوانده‌ها و منتقدان هزاره در این روزها درگیر تعریف و تقسیم دانشنامه هزاره اند. تازه الف دانشنامه را نوشته و سرچرخک شده‌اند که هزاره کیست؟ چه چیزها هزاره‌گی است و چه چیزها نیست. از آنجائی که هزاره قوم کلان و پر از تنوع است، در همین قدم الف قوما عکس همدیگر را دیده و وحشت کرده‌اند. نصری دهانش جیگ مانده که حرکتی و سپاهی و آنانی که در جنگ کابل کنار احمدشاه مسعود ایستاده بودند چطور می‌توانند به دانشنامه هزاره راه یابند و اگر راه داده می‌شوند با کدام صفات و القاب یاد شوند. طرف مقابل دهانش پیخ مانده که با بابه‌دوستان چطور در یک کتاب بخوابند!

هنوز کجاست. به شار "ب" برسید و ببینید که چه ببوهائی در هزاره است، در جیم خواهید دید که خانه هزاره چقدر جن و جنجال و جنگره داشته است! همه‌اش خودمبوره و سنگگیرک، معلم و مدال و گلدوزی نیست. اگر اجتماع و فرهنگ و تاریخ هزاره را بکاوید با نمونه‌ای از جامعه بشری روبه رو می‌شوید که در آن خیر و شر، نام و ننگ، ستمگر و ستمیر، داد و بیداد همه دیده می‌شوند.

به‌هر حال اگر این پروژه به یا برسد و دست‌اندرکاران، فرض کنید، بدون تبعیض همه خوب و بد هزاره را ثبت کنند، چیز جالبی خواهد شد. هزاره با ننگ‌ها، افتخارات، سفیدروئی‌ها و سیاه‌روئی‌هایش بیشتر آشنا خواهد گردید.

این سؤال جدی است که آیا با ذهن قوم‌محور و پروژه قومی می‌توان دانشنامه تهیه کرد؟ آیا در افغانستان عقب‌مانده و این محیط پر از سوء تفاهم برآستی کسانی با چنان شهامت پیدا می‌شوند که خطر کنند و تاریخ و فرهنگ قومی را بدون حب و بغض ثبت کنند؟ در غیر آن آیا نام متنی را که گروهی با هدف مشخص قومی و پته‌خزانه‌ئی چیزهائی را ثبت و بسیار چیزهای دیگر را نادیده بگیرند، می‌توان دانشنامه گذاشت؟ دانستن این که فلان قومندان چه پست‌هائی داشته است، بی‌آن که بدرستی و صادقانه ثبت شود که او چه تعداد آدم کشته، چقدر خانه ویران کرده و چقدر گلیم غم به خانه‌های مردم هموار کرده است، به آدم دانش می‌دهد یا اطلاعات جعلی و مهندسی شده؟

آیا اگر در کتابی نوشته شود که فلان ملا این و آن مقاله را نوشته اما گفته نشود که او ضد زن، ضد موسیقی، مخالف آزادی و پیشرفت است، می‌توان مدعی شد که در مورد او دانستگی‌های واقعی ثبت شده است؟

اگر در کتابی نوشته شود که فلان رهبر در فلان‌جا زاده شد، رئیس فلان حزب بود، و در فلان جا کشته شد یا فوت کرد، اما گفته نشود که او زمانی توق و ابستگی به سپاه پاسداران ایران را پوشیده بود و به افتخار شعار "خدایا خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار" می‌داد، در قریه‌های هزارهجات جهاد می‌کرد و مردم هزاره را می‌کشت، آن‌گاه آیا برآستی در مورد او صاحب دانش شده‌ایم تا آن کتاب را دانشنامه بدانیم؟

اگر در آن دانشنامه قربانیان سازمان نصر، سازمان سپاه، نهضت، خلق، پرچم، شعله‌ئی و دیگران هزاره ثبت نشوند، جنگ‌های مهمی که سازمان‌های هشت‌گانه میان خود کردند و هزاران تن هزاره و غیرهزاره را کشتند، ثبت نگردد، آیا تصویر درستی از تاریخ این چهل سال اخیر مردم هزاره داده است و این قوم را به واقعیت‌هایش آشنا ساخته است؟

دانستن این که خسرو هزاره بود یا شیرین، ما را صاحب دانش نمی‌کند. ولی دانستن این‌که در چند صد سال اخیر، به خصوص در نیم قرن گذشته بر مردم هزاره چه گذشته است، بازی‌گران اصلی برپادی و آبادی‌اش چه کسانی بوده‌اند، چه عواملی این مردم را به شکل و شمایل فرهنگی کنونی در آورده است، مهم است. کاش از هر بخش افغانستان دانشنامه‌ای داشته باشیم که در آن لاف قومی زده نشود، دروغ‌های تاریخی بافته نشود، و قهرمان‌بازی نگردد، بلکه معلومات آگاهی‌بخش از قوت‌ها و ضعف‌های ما بدهد. ای کاش!